

TAJUPLNÝ SVĚT ISABELLY DORÉ

DORÉ, I. *César a Drana*. Brno: Větrné mlýny, 2003.

Drama kanadské autorky Isabelly Doré (* 1951) v překladu Petra Christova vyšlo jako 27. svazek edice dramatických textů nakladatelství Větrné mlýny. Jednoaktová hra získala již v domácím prostředí řadu ocenění, provázely vlnou zájmu novinářů, divadel či rozhlasových stanic. Impulsem, který odstartoval novou tvůrčí etapu autorky, se stalo udělení první ceny v mezinárodní soutěži Val'en scène v roce 1992, po němž následovalo uvedení hry společností L'Atelier / Théâtre du viel escout ve Valenciennes, vydání textu v prestižním francouzském divadelním nakladatelství L'Avant-scène / Théâtre či prezentace hry v rozhlasové úpravě stanice Radio-Canada. Úspěch dramatu pak korunovalo ještě čestné uznání Julii Vincentové, které tato herečka obdržela za svou rozhlasovou interpretaci díla při příležitosti mezinárodního festivalu rozhlasových her v japonském Tokyu.

Text přeložený z francouzštiny přináší českému čtenáři pohled na tajuplný svět mísící v sobě minulost s přítomností, stejně jako realitu s fikcí, ale i celou řadu dalších protikladů, které se vyjevují prostřednictvím vyprávění jediné ženy a jejího osudu. Ta svůj životní příběh představuje na pozadí abstraktního světa plného nejasných odkazů k reáliím, spojeným s pronásledováním romského etnika v průběhu věků, se sociálním útlakem „nechtěné“ menšiny či třeba se specifickým svobodomyšlným životním stylem, umožňujícím vidět věci v netradičních souvislostech. Autorce tento mlhavý obraz prostředí dovoluje zavést potenciálního diváka do tajuplného světa, v němž se prostřednictvím těchto z reality vytržených okamžiků, zrcadlících pouze letmé doteky se skutečností, otevírá možnost koncentrace pohledu na vnitřní prožitek hrdinky. Hrdinky coby člověka stojícího osamocené uprostřed vnější reality, která ho sice na jedné straně bezprostředně obklopuje, avšak na straně druhé se ho dotýká pouze okrajově. Víření skutečnosti kolem hlavní postavy příběhu přitom pochopitelně dává autorce možnost pohrávat si s významy také v symbolickém slova smyslu, což v konečném důsledku vede k zesilování emocionálního účinku mnohých scén či třeba k možným změnám konečného vyznění jednotlivých obrazů.

Vlastní východisko dramatu tvoří fiktivní dialog Drany s nýmým protivníkem. Ve skutečnosti jde o popis její poslední cesty, při níž ženu doprovází kůň (César), jenž však v okamžiku pomyslného zvednutí opony sám umírá. Ztráta partnera v diskusi však na druhé straně otevírá autorce prostor pro přímou komunikaci s divákem, jemuž jsou jednotlivé obrazy adresovány. Vzpomínání se tak jeví jako více skutečné.

Paralela mezi umíráním zvířete a umíráním člověka toužícího uniknout ze spárů smrti je zde zesílena právě motivem vzpoury. Té stojí po boku ona demonstrováná svoboda, reprezentovaná kočovným životem cikánů i jejich specifickým přístupem k základním životním hodnotám, konvencím a vnějším projevům. Obraz nekonečné touhy po životě, získává v kontextu blížící se smrti ženy na síle právě díky opakované rezonanci onoho vitalistického principu, díky němuž hrdinka stále znovu a znovu plna energie ožívá spolu se svými vlastními vzpomínkami. Použitím principu identifikace se svobodomyšlným životem cikánky získává Doré možnost volně manipulovat s příběhem, mísit logické s alogickým, čisté s nečistým či reálné se snovým. Silné emoce vyjevované navenek, tolik typické právě pro romskou komunitu, vytvářejí díky osamocení hrdinky na scéně nový poetický prvek, jímž by mohli být bezesporu upoutáni i čeští diváci.

Způsob psaní replik, které s každou změnou motivu mění i emocionální ladění, navíc jednoznačně prozrazuje dobré porozumění možnostem účinku slova jako potenciálního východiska jemných odstínů herecké hry. Dobrou znalost principů dramatu ostatně do-

kládá i předchozí autorčina kariéra herečky, odstartovaná již v patnácti letech v montrealském divadle Théâtre de l'Orphéum, kterou záhy Doré rozšířila coby scénáristka o spolupráci s televizí a rozhlasem. Českým čtenářům se tak do rukou dostává silný příběh, který si ale právě i díky netradiční formě způsobu vyprávění zaslouží dvojitou pozornost.

Pavel Klein